

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.
Ефективна економіка. 2024. № 8.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.8.31>

УДК 338.242

О. Л. Польова,

д. е. н., професор, професор кафедри бізнесу та сфери обслуговування,

Вінницький національний аграрний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7120-7944>

В. С. Бігун,

магістрант, Вінницький національний аграрний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-2443-3918>

О. А. Савицький,

територіальний менеджер, Південно-західного регіону ТОВ Нові Продукти

Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-0367-7949>

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ РОЗРОБКИ ЕКОНОМІЧНОЇ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

O. Polova

*Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of Business
and Service, Vinnytsia National Agrarian University*

V. Bihun,

Master's student, Vinnytsia National Agrarian University

O. Savytskyi

Territorial manager, South-western region LLC New Products Ukraine

METHODOLOGICAL APPROACHES TO THE DEVELOPMENT OF THE ECONOMIC STRATEGY OF ENTERPRISE MANAGEMENT

У статті досліджено методичні підходи розробки економічної стратегії управління підприємством та трактування змісту економічної стратегії. Розглянуто поняття «стратегічне управління», що являє собою детальний комплексний план, призначений для здійснення місії підприємства і досягнення поставлених цілей. Досліджено загальноекономічну стратегію підприємства, що містять набір орієнтовних критеріїв, які підприємство використовує для прийняття стратегічних рішень.

Описано методичний підхід розробки стратегії підприємства відповідно до умов конкуренції, ринків потенційних товарів, залучення ресурсів, ефективної цінової політики та виявлення кризових явищ. Встановлено, що однією з основних пріоритетних завдань стратегічного планування для підприємства являється стратегія економічної безпеки. Зроблено висновки про основні методики адаптивного управління економічною безпекою підприємства.

Methodical approaches to the economic strategy of enterprise management and the interpretation of the content of the economic strategy are investigated in the article. The concept of "strategy" and "strategic management" is considered, which is a detailed comprehensive plan designed to implement the mission of the enterprise and achieve the set goals. The general economic strategy of the enterprise, which is formed from functional strategies containing a set of indicative criteria that the enterprise uses to make strategic decisions and develop strategic plans, is studied.

A methodical approach to the development of the company's strategy is described in accordance with the conditions of competition, markets, potential products, product assortment, attraction of additional resources, effective pricing policy and identification of crisis phenomena. It was established that one of the main priority tasks of strategic planning for the enterprise is the strategy of economic security, the purpose of which is to ensure the effective implementation of the mission of the enterprise, the achievement of defined goals and stable

development. The choice of a strategy for strengthening economic security largely depends on the competitive position of the enterprise. After all, the ability to function stably is achieved at the expense of competitive advantages, that is, a set of factors and parameters that ensure recognition and selection of the enterprise from the total number of competitors.

A comprehensive approach to adaptive management of economic security is formulated. The improvement of the system structure is connected with the establishment of spatial, synthetic, temporal and functional connections. One of the key tasks of creating an adaptive system for managing the economic security of an enterprise is the synthesis of the mechanism and structure of the functioning of this system, as well as the determination of the purpose of managing the adaptive system. Conclusions have been made about the main methods in the management of adaptive management of the economic security of the enterprise.

Ключові слова: стратегія, управління, підприємство, економічна стратегія, стратегічне планування, економічна безпека.

Keywords: strategy, management, enterprise, economic strategy, strategic planning, economic security.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У сучасних умовах господарювання ключовим аспектом досягнення певних цілей у довгостроковому періоді є розробка економічної стратегії суб'єктів підприємницької діяльності. Стабільне функціонування, зростання економічного потенціалу підприємства, багато в чому залежить від наявності надійної адаптивної системи керування економічною стратегією управління. Головна мета такої системи полягає в тому, щоб гарантувати стабільне та максимально ефективне функціонування підприємства сьогодні, та високий потенціал його розвитку у майбутньому. З огляду на це формування

адаптивної стратегії управління, зокрема економічною безпекою підприємства є особливо важливим.

Система економічної безпеки вибудовується відповідно до політики (концепції) безпеки, що реалізується на підприємстві. Політика безпеки є системою поглядів, рішень і дій у сфері безпеки, які створюють умови для досягнення цілей бізнесу. Водночас підстратегією безпеки розуміють сукупність найбільш значущих рішень, спрямованих на забезпечення програмного рівня безпеки функціонування підприємства. Під стратегією економічної безпеки розуміють план (програму) дій суб'єкта економічної безпеки на довгострокову перспективу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливий внесок у дослідження теоретичних, методологічних і практичних аспектів формування економічної стратегії підприємства зробили такі вітчизняні та зарубіжні науковці, як С. Гаркавенко, В. Герасимчук, С.С. Скобкін, М.В. Макаренко, О.М. Махаліна, В.А. Горемикін, А.П. Градов та інші. Проте наявність численних нерозв'язаних проблем і дискусійних теоретичних положень, а також практична значимість теми вимагають подальшого дослідження концептуальних підходів до формування економічної стратегії підприємства в сучасних умовах.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження сучасних методичних підходів розробки економічної стратегії управління підприємством.

Виклад основного матеріалу дослідження. Стратегічна орієнтація діяльності підприємства є важливою передумовою його функціонування, особливо у ринкових умов. Однак стратегічне управління має стосуватися всіх напрямків діяльності підприємства, у тому числі й економічної безпеки, незважаючи на те, що в умовах нестабільності соціально-економічної та політичної ситуації належне управління безпекою ускладнене низкою проблем, насамперед такими, як нестабільність економіки та її державного регулювання, недосконалість та нестабільність правового середовища, значна

тінізація ринку та тиск з боку більш потужних конкурентів включаючи несумлінних, недостатність фінансового забезпечення та багато іншого.

Концептуально поняття «стратегії» в економічній літературі трактується як:

- мета управління (ідеальна модель підприємства, у якій реалізується ідея і мета власників);
- позиція на ринках (конкурентна перевага на ринках, захоплення нових ринків);
- зразок (прагнення підприємства наблизитися до еталону);
- запланований майбутній результат, напрямок розвитку, перспективне уявлення про майбутній стан підприємства, маневр у конкурентній боротьбі;
- визначення основних довгострокових цілей і завдань, прийняття курсу дій, розподілу ресурсів, необхідні виконання поставлених завдань;
- загальний всебічний план досягнення мети;
- довгостроковий курс розвитку підприємства, спосіб досягнення цілей;
- комплекс прийнятих рішень щодо розміщення ресурсів та досягнення довгострокових конкурентних переваг на цільових ринках;
- загальна програма діяльності, спрямовану на досягнення підприємством мети за рахунок ефективного розподілу, координації та використання ресурсів.

Класичний підхід до розробки стратегій передбачає комбінування традиційних, що склалися в економічній науці шкіл. Це опосередковано дозволяє зробити висновок про те, що питання розробки стратегії є вкрай актуальним. Портер М. вважав, що для розробки стратегії розвитку необхідно:

- виявлення оптимальної позиції на ринку, виходячи з п'яти сил конкуренції;
- розробка прогнозу майбутнього стану об'єкта управління (галузі);
- розробка стратегії та комплексу заходів, спрямованих на досягнення найбільш вигідною позицією об'єкта дослідження на ринку.

Однак у сучасній теорії та практиці все більшого поширення набув підхід розробки стратегії розвитку як процедури бізнес-процесу. Дане розуміння базується на тому факті, що будь-який економічний суб'єкт реалізує цілий ряд бізнес-процесів, які в сукупності і становлять безпосередньо його діяльність. Усю сукупність таких бізнес-процесів можна об'єднати у три групи:

- процеси, створені задля ефективного використання наявного ресурсного потенціалу об'єкта управління;
- процеси, створені задля розвитку потенціалу економічного суб'єкта;
- процеси, що сприяють розвитку відтворювальної бази економічного суб'єкта. Таким чином, процедура розробки стратегії має ґрунтуватися на попередньому дослідженні напрямів розвитку економічного суб'єкта, що дозволить розробити загальний вектор приватних стратегій розвитку. Стратегічний розвиток підприємства як специфічного об'єкта стратегічного планування має деякі особливості, які передбачають розробку комплексних стратегій з урахуванням комплексного досягнення всієї сукупності цілей усіх бенефіціарів згідно з ієрархією, що склалася в галузі.

Федірець О.В. вважає, що «стратегічне управління – це реалізація концепції, в якій поєднуються цільовий, системний, ситуаційний та інтегральний підходи до діяльності підприємства, що дає змогу встановлювати цілі розвитку, порівнювати їх з наявними можливостями підприємства та приводити їх у відповідність з останніми, розробляючи та реалізуючи систему стратегій» [7].

Стратегічне планування полягає в розробці конкретних стратегій, які можуть принести позитивні результати для підприємства в майбутньому. Система стратегічного планування орієнтується на адаптацію реалізації стратегії відповідно до змін у ринковій ситуації.

Стратегія являє собою детальний комплексний план, призначений для здійснення місії підприємства і досягнення поставлених цілей. Стратегія є визначенням перспективних орієнтирів діяльності підприємства з

урахуванням прогнозів розвитку ринку, споживчих переваг, з урахуванням розвитку сукупного потенціалу підприємства. На наш погляд, необхідно розрізняти стратегію та тактику. Стратегія підприємства має, зазвичай, дві взаємопов'язані цілі: 1) розвиток ринку, де здійснює свою діяльність підприємство; 2) власний розвиток потенціалу підприємства. Тактика спрямовано розвиток ринку. У деяких випадках тактичні цілі можуть не збігатися зі стратегічним напрямком діяльності підприємства, лише на короткостроковий період.

Методологія стратегічного управління займається висуванням та оцінкою варіантів стратегічного, перспективного розвитку компанії, при цьому така оцінка альтернативних варіантів вважається одним із найбільш складних і важливих завдань стратегічного управління [3].

Процес прийняття стратегічних рішень повинен відповідати складності та динаміці змін, що відбуваються в зовнішньому середовищі. Тому важливо, передбачаючи зміни споживачів, прогнозувати основні критерії трансформацій і визначати напрямки їх реалізації. Стратегія являє собою встановлення перспективних орієнтирів діяльності підприємства з урахуванням прогнозів розвитку його основних можливостей, включаючи розвиток матеріально-технічної бази, впровадження нових технологій та освоєння нових видів діяльності або продуктів.

Виділяють загальноекономічну стратегію та її складові – функціональні стратегії. Загальноекономічна стратегія підприємства може розглядатися як план розвитку, розроблений з урахуванням прогнозів можливих змін зовнішнього середовища та потенціалу підприємства для досягнення поставлених цілей. Функціональні стратегії є моделями окремих напрямків розвитку, що містять набір орієнтовних критеріїв, які підприємство використовує для прийняття стратегічних рішень та розробки стратегічних планів.

Першим кроком розробки стратегії підприємства є аналіз внутрішніх змінних та факторів зовнішнього оточення [6]. На наступних етапах

формується місія та цінність підприємства. розробляється система та структура управління. Паралельно з цим розробляється концепція загальної стратегії підприємства та його функціональні стратегії. Потім здійснюється розробка стратегічного бюджету та визначається результативність та ефективність запропонованих стратегій. На останньому етапі розробляється механізм реалізації загальної стратегії підприємства та його функціональних стратегій. З огляду господарської філософії підприємства, зокрема його принципових положень реалізації виробничо-господарської діяльності – філософія підприємств «виробництво заради виробництва». Ця філософія господарювання була панівною в епоху масового виробництва, коли йшло формування продуктових ринків і виробник міг дозволити собі диктувати умови споживачеві. У сучасних умовах продуктові ринки сформовані, споживач може дозволити собі вибирати, і основною метою стає формування споживача. Відповідно до цього основна філософія підприємства «виробництво заради споживання». Відповідно до умов формування стратегії, вона повинна відповідати таким вимогам:

- дослідження умов конкурентної переваги, що формуються детермінантами як національного ринку, так і міжнародного, та виявлення кращої місії підприємства, сформованої на базі нової філософії господарювання;

- дослідження ринків потенційних товарів, що відповідають місії підприємства, та вибору таких ринкових ніш, які здатні у тривалій перспективі забезпечити гнучкість підприємства, тобто можливість переорієнтування підприємства на функціонування у найбільш сприятливих умовах;

- формування товарного асортименту підприємства, найбільшою мірою що задовольняє потреби потенційних споживачів та забезпечує на цій базі систематичне отримання підприємством прибутку, що дозволяє реалізувати програми розвитку підприємства;

- залучення додаткових ресурсів та розподіл, наявних у розпорядженні підприємства, між різними напрямками діяльності, які забезпечать максимальну рентабельність їх використання,

- взаємодія з ринками факторів виробництва, цінних паперів, валютними ринками, що забезпечують економічно ефективну підтримку стратегічного потенціалу підприємства на рівні, достатньому для володіння конкурентною перевагою на всіх етапах життєвого циклу стратегії;

- формування ефективної цінної політики, що забезпечує в довгостроковій перспективі стійке становище підприємства на традиційних і знову створюваних ринках;

- раннє виявлення кризових тенденцій як у рамках національної економіки та її галузей, так і самого підприємства, та запобігання фінансовій не спроможності підприємства.

Загальноекономічна стратегія складається з кількох функціональних стратегій, взаємозв'язок яких представлено на рис. 1. Ці стратегії спрямовані на розвиток потенціалу підприємства. Це означає, що результати реалізації управлінських рішень при розробці та реалізації стратегічного плану обумовлені, з одного боку, впливом цих сфер на характер вироблюваних рішень, з іншого - впливом самих стратегічних рішень на процеси, що відбуваються у внутрішньому та зовнішньому середовищі. Загальним для всіх складових економічної стратегії є формування спонукальних мотивів прийнятих тих чи інших стратегічних рішень.

У ході розробки економічної стратегії підприємств, спрямованої на їхнє стійке функціонування, важливим етапом є складання альтернативних сценаріїв. Однак аналіз методологічних проблем, підходів та способів формування стратегії об'єктивно наводить сучасного дослідника до факту існування ризику невизначеності. Для прийняття ефективних управлінських рішень щодо розробки та застосування необхідних механізмів сталого розвитку велике значення мають оцінки відповідності окремих національних господарств та їх суб'єктів певним принципам та пріоритетам, пов'язаним із

глобальною економікою [8]. Враховуючи це, зазначимо, що для підприємства серйозне значення в процесі прийняття рішень має оцінка як окремих конкурентів, так і ринкового середовища масштаби економіки країни. У такому контексті стратегія економічної стійкості підприємства є надбудовою, «формою», яка сама по собі (якщо виключити процес її власного виготовлення) не є готовим продуктом планування роботи підприємства.

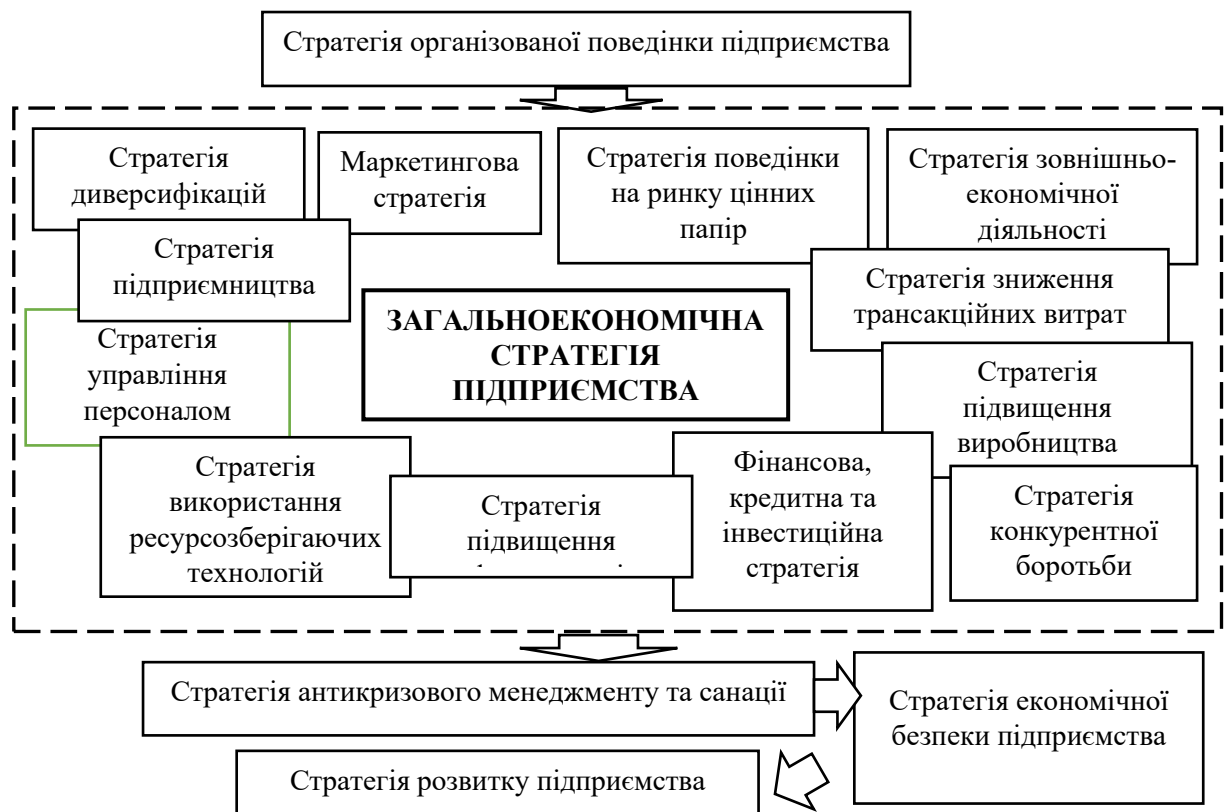

Рис. 1. Структурна модель загальної економічної стратегії підприємства

Джерело: побудовано автором

Неправильне використання такої форми, а також недотримання умов її експлуатації можуть спричинити шлюб при випуску «готової продукції».

Однією з основних пріоритетних завдань будь-якої компанії є контроль за ефективністю реалізованих нею проєктів, причому як на стадії розробки, так і на стадії введення в дію та подальшої експлуатації. Таким чином, розробка стратегії економічної стійкості є необхідною, підготовчою роботою перед здійсненням стратегічного планування для підприємства.

Складність та багатоплановість внутрішніх процесів підприємства впливають на господарські завдання у визначений період часу. Тому виникає потреба у принципово новій економічній поведінці підприємства, а отже у розробленні концептуальних засад і методів формування його економічної стратегії [5].

Стратегія економічної безпеки підприємства охоплює загальні, довготривалі та найважливіші цілі, плани і наміри керівництва. Вона спрямована на формування системи безпеки, розробку механізмів управління та взаємодії для протидії реальним і потенційним зовнішнім і внутрішнім загрозам і ризикам. Основна мета стратегії — забезпечення ефективної реалізації місії підприємства, досягнення визначених цілей і стабільного розвитку [1].

Управління стратегією економічної стійкості підприємства саме собою вже є проектом, що містить загальні правила прийняття управлінських рішень, пов'язаних із функцією стійкості підприємства. Такий проект — своєрідний «нейтралізатор» негативних впливів коливань довкілля на шляху до поставленої мети підприємства, оскільки покликаний забезпечити:

- підвищення надійності та функціональної безпеки внутрішніх процесів для підприємства;
- зниження ймовірності виникнення збитків від неправильно вибудованої стратегії;
- запобігання або скорочення негативних наслідків, викликаних коливаннями зовнішньої економічної ситуації;
- подання необхідної інформації для прийняття управлінських рішень;
- виявлення важливих умов, що сприяють виникненню коливальних впливів, а також недоліків зв'язків між рівнями (типами і підтипами) економічної системи;
- порівняння з інформацією про стійкість, характерною для конкурентів;

- отримання інформації, що дозволяє оцінити допустимість коливань зовнішнього економічного середовища.

При формуванні адаптивної стратегії безпеки підприємства доцільно передбачити такі її складові елементи, як: цілі, суб'єкти, об'єкти, кошти та терміни досягнення. Зауважимо: встановлення цілей вимагає використання комплексного підходу, враховує: по-перше, потреби підприємства з врахуванням як зовнішнього, так і внутрішнього середовища; по-друге, бажаний стан індикаторів за функціональним складовими безпеки; по-третє, проходження нормальних щодо інтенсивності та економічної ефективності технологічних процесів.

Адаптацію в широкому розумінні розуміють як пристосованість системи до зміни умов. Адаптивне управління - це управління в системі з неповною апіорною інформацією про керований процес, що змінюється в ході накопичення інформації та застосовується з метою покращення якості роботи системи. До сьогодні не склалося однозначного тлумачення предмета адаптивного управління. Більшістю дослідників, адаптація сприймається як сукупність процесів і методів, що характеризуються здатністю керуючої системи реагувати зміну довкілля.

Адаптивна стратегія управління економічною безпекою підприємства – окремий вид управління економічною безпекою, а саме, гнучкий, інноваційний, здатний пристосуватися до нових умовам господарювання за допомогою нових інструментів та методів управління. При реалізації адаптивної стратегії безпеки необхідно враховувати такі найважливіші фактори: рівень економічної безпеки та її характеристика, стан життєвого циклу розвитку підприємства; загрози в межах внутрішньої та зовнішньої середовища та їх зміни, фінансові можливості прийняття; ситуація над ринком; модифікація дій суб'єктів інституційного середовища тощо.

Формування адаптивної стратегії економічної безпеки підприємства доцільно проводити з обліком існуючого стану життєвого циклу його розвитку [2.]. Крім того, потрібно враховувати: життєвий цикл підприємства

формується під впливом розвитку галузі, технології, товару, організаційних форм бізнесу, персоналу, що потребує постійного вивчення внутрішніх та зовнішніх процесів, що відбуваються всередині та за межами підприємства. Вибір стратегії зміцнення економічної безпеки багато в чому залежить від конкурентних позицій підприємства. Адже здатність функціонувати стабільно досягається за рахунок конкурентних переваг, тобто сукупності факторів та параметрів, що забезпечують упізнання та виділення підприємства із загальної кількості конкурентів.

Важливо також проводити моніторинг факторів впливу рівень економічної безпеки. Моніторинг має стати важливою складовою як коротко, так і середньострокового прогнозування та розробки стратегії зміцнення економічної безпеки підприємства у рамках політики його економічного розвитку. Для цього моніторинг факторів та показників стану безпеки має бути невід'ємною частиною аналітичної роботи служби економічної безпеки.

З метою найбільш ефективної реалізації адаптивної стратегії безпеки на підприємстві доцільно розробити та впровадити систему планів, що охоплюють усі аспекти процесу стратегічного планування, включаючи цільові програми, стратегічні, тактичні, календарні та індивідуальні плани.

Формування висновку як про раціональність адаптивної стратегії економічної безпеки підприємства, а також про ефективність її реалізації стає можливим тільки на основі розрахунку інтегрального якісного чи кількісного показника безпеки та порівняння його з плановим нормативним. Причому адаптацію слід розуміти як адаптацію системи до зміни умов. Метою адаптивного управління економічною безпекою є пошук ефективних варіантів прийняття та виконання рішення, спрямованого на функціонування та розвиток підприємств у конкурентному середовищі.

Головне завдання адаптивного управління економічною безпекою – підтримка внутрішньої стабільності системи за умов мінливої довкілля. Механізм функціонування адаптивної системи управління економічною безпекою підприємств створює правила, що регламентують взаємодію

елементів та параметрів системи. Оскільки вдосконалення структури системи пов'язане із встановленням просторових, синтетичних, тимчасових та функціональних зв'язків, то одним із головних завдань створення адаптивної системи управління економічною безпекою підприємства є синтез механізму та структури функціонування системи, вибір мети управління адаптивною системою. Функції системи адаптивного управління безпосередньо пов'язані з базовими, такими, як прогнозування та планування, організація роботи, активізація та стимулювання; координація та регулювання, контроль, облік та аналіз.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

Розширення підходів до стратегічного управління підприємством дозволяє не тільки вдосконалити методичний апарат політики його забезпечення, а й підводить до висновку про необхідність визначення стратегії безпеки в системі стратегічного управління. Отже, запропоновані методичні підходи економічної стратегії управління підприємством можуть доповнюватися стратегією економічної безпеки. Таким чином, адаптивна стратегія управління економічною безпекою підприємства має своєчасно враховувати реальний стан та зміни, вплив факторів довкілля, галузевої структури економіки, рівня конкурентоспроможності та фінансової стійкості підприємства.

Література

1. Дячков, Д., Потапюк, І., Капран, І. Економічна безпека в системі стратегічного управління підприємством. *Економіка та суспільство*. 2021. № 24. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-24-7>
2. Спіфанова І. Ю. Дзюбко М. Ю. Формування стратегії розвитку підприємства в сучасних умовах. *Вісник Одеського національного університету ім. Т.Г. Шевченка*. 2017. Вип. 2 (55). С. 99-102.

3. Маказан Є. В. Основи методології стратегічного управління. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Вип. 17. Ч. 1. С. 145-148.
4. Петруха С.В. Петруха Н.М. Економічна стратегія промислових підприємств: методологія, теорія та практика (частина 1). *Ефективна економіка*. 2013. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_2_18
5. Смачило І.І. Формування економічної стратегії підприємства в сучасних умовах. *Молодий вчений*. 2017. № 12 (52). С.
6. Талавирич О.М. Аспекти розробки економічної стратегії розвитку підприємств. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2016. Вип. 1 (47). Т. 2. С. 335-339.
7. Федірець О.В., Безручко О.Ю., Шихалієва А.Т. Оцінювання стану стратегічного управління підприємства. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії*. 2015. № 1(10). Т. 1. С. 269-273.
8. Юрій Е.О. Луцик І.Б. Особливості формування стратегії розвитку підприємств в умовах невизначеності зовнішнього середовища. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2015. Вип. 13. С. 131-134.

References

1. Diachkov, D. Potapiuk, I. and Kapran, I. (2021), "Economic security in the enterprise strategic management system", *Economy and Society*, vol. 24. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-24-7>.
2. Yepifanova, I.Yu. and Dziubko, M.Yu. (2017), "Formation of enterprise development strategy in modern conditions", *Visnyk Odes'koho natsional'noho universytetu im. T.H.Shevchenka*, vol. 2, no. 55, pp. 99-102.
3. Makazan, Ye.V. (2018), "Fundamentals of strategic management methodology", *Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu*, vol. 17, no. 1, pp. 145-148.

4. Petrukha, S.V. and Petrukha, N.M. (2013), "Economic strategy of industrial enterprises: methodology, theory and practice (part 1)", *Efektivna ekonomika*, vol. 2, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_2_18 (Accessed 05 Aug 2024).
5. Smachylo, I.I. (2017), "Formation of the economic strategy of the enterprise in modern conditions", *Molodyj vchenyj*, vol. 12 (52).
6. Talavyria, O.M. (2016), "Aspects of developing an economic strategy for the development of enterprises", *Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho universytetu*, vol. 1 (47), no. 2, pp. 335-339.
7. Fedirets', O.V. Bezruchko, O.Yu. and Shykhaliieva, A.T. (2015), "Assessment of the state of strategic management of the enterprise", *Naukovi pratsi Poltavs'koi derzhavnoi aharnoi akademii*, vol. 1 (10), no. 1, pp. 269-273.
8. Yuriy, E. and Lutsyk, I. (2015), "Features of formation of the enterprise development strategy in the conditions of uncertainty of the external environment", *Naukovyj visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii: Ekonomika i menedzhment*, vol. 13, pp. 131-134.

Стаття надійшла до редакції 15.08.2024 р.